

" Waterkwaliteit en visbestand in het Leopoldkanaal anno 2022 "

1. Inleiding

Het Leopoldkanaal ligt in het noorden van de provincie West-Vlaanderen en de provincie Oost-Vlaanderen. Het is 46 km lang.

Langs het kanaal liggen onder meer de gemeenten Watervliet, Sint-Laureins, Moerkerke, Oostkerke en Zeebrugge.

2. Waterkwaliteit

a) Huidige toestand

Het Leopoldkanaal is opgesplitst in twee Vlaamse waterlichamen, Leopoldkanaal I (oostelijk deel) en Leopoldkanaal II (westelijk deel).

De fysisch-chemische kwaliteit van oppervlaktewater wordt volgens de Europese Kaderrichtlijn Water ingedeeld in 5 klassen: slecht, ontoereikend, matig, goed en zeer goed.

Het meest recente jaar waarvoor alle meetgegevens volledig afgewerkt en beschikbaar zijn, is 2021. Ter vergelijking werden de gegevens van 2015 gebruikt.

De fysisch-chemische kwaliteit (als samenvatting van 5 gidsparameters: totaal stikstof, totaal fosfor, geleidbaarheid, zuurstof en pH) was voor Leopoldkanaal I zowel in 2015 als in 2021 "slecht"; voor Leopoldkanaal II was dat in 2015 "slecht" en in 2021 "ontoereikend".

De totale biologische waterkwaliteit van beide waterlichamen was zowel in 2015 als in 2021 "ontoereikend".

b) Toekomstperspectieven

a. Het Leopoldkanaal is door een klepstuw in Sint-Laureins in twee afzonderlijke panden verdeeld: het oostelijk deel watert af naar de Braakmankreek (Nederland) en verder naar de Westerschelde en het westelijk gedeelte watert af naar de Noordzee.

Het Leopoldkanaal staat in voor de afwatering van ca. 40.000 ha poldergebied. Om de goede toestand te behalen in dit afstroomgebied zijn, zoals beschreven in de visie (<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-brugse-polders/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen/andere-gebieden/leopoldkanaal-en-zwinpolders/visie>) en het actieprogramma (<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-brugse-polders/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen/andere-gebieden/leopoldkanaal-en-zwinpolders/actieprogramma>), vooral generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de "generieke acties" en de reductiedoelstellingen van de "gebiedsdekkende uitvoeringsplannen".

b. Het Leopoldkanaal maakt deel uit van het afstroomgebied “Leopoldkanaal en Isabellavaart”.

Dit gebied heeft als gebiedsprioritering klasse 6: gebied waar de goede ecologische toestand nog niet bereikt wordt in 2033, maar waar wel vooruitgang beoogd wordt via de maatregelen opgenomen in het stroomgebiedbeheerplan. (zie <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-brugse-polders/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen>).

3. Afvissingen

A) Afvissing in 2019

In opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) werd door het ATKB in 2019 een bemonstering uitgevoerd.

De bemonstering van het Leopoldkanaal is uitgevoerd op 21, 22 en 23 oktober 2019. In totaal zijn negen locaties middels gecombineerde zegen en elektrovisserij bemonsterd.

a) Soortensamenstelling

Bij deze bemonstering zijn in totaal 19 vissoorten (exclusief hybride, kruising tussen twee karperachtigen) aangetroffen, namelijk: aal, alver, baars, bittervoorn, blankvoorn, blauwband, bot, brasem, driedoornige stekelbaars, karper, kolblei, pos, rietvoorn, snoek, snoekbaars, tiendoornige stekelbaars, vetje, winde en zeelt. Blauwband is de enige aangetroffen exotische vissoort. Tijdens de bemonstering is eveneens gelet op de aanwezigheid van kreeften of krabben. Er zijn enkele Chinese wolhandkrabben (n=4) en één gevlekte Amerikaanse rivierkreeft gevangen.

De soortenrijkdom in het Leopoldkanaal is met 20 soorten van gelijke omvang ten opzichte van het vorig onderzoek uit 2014.

Het merendeel van de aangetroffen soorten zijn eurytoop. Een relatief groot aandeel soorten behoort tot het limnofiele gilde. Slechts een enkele soort is rheofiel. Slechts één soort behoort tot de exoten. Van dit totale aantal is het merendeel gevangen in het westelijke deel ten opzichte van de stuw. In het oostelijke deel zijn slechts 5 verschillende soorten gevangen. In Tabel 7.7 is een meerjarige soortenvergelijking weergegeven.

Doordat het kanaal in verbinding staat met zee krijgen ook zoutwatersoorten de kans het kanaal op te trekken. Harder is hier een goed voorbeeld van. Deze soort is bij het onderzoek van 2014 aangetroffen, maar in 2019 niet.

Soorten als bot, driedoornige stekelbaars en aal profiteren eveneens van de vrije optrekmogelijkheden. De verspreiding van deze soorten blijft echter wel beperkt tot het meest benedenstrooms gelegen deel van het kanaal.

b) Omvang van het visbestand

De omvang van het visbestand in het Leopoldkanaal is geschat op respectievelijk 22,0 kg/ha en 1.311 stuks/ha. De visbiomassa bestaat met name uit brasem (42%) en baars (26%). Blankvoorn (9%) en snoek (8%) hebben een aanzienlijk lager aandeel in de visbiomassa. Voor de overige soorten is het aandeel laag (<4%).

In aantallen uitgedrukt bestaat het visbestand met name uit baars (49%) en brasem (26%), gevolgd door driedoornige stekelbaars (12%) en blankvoorn (8%). Voor de overige soorten is het aandeel minder dan 1%.

In Tabel 7.8 is een overzicht gegeven van de bestanden (kg/ha) van de meest dominante soorten in het Leopoldkanaal in 2014 en 2019.

Het huidig geraamde visbestand is fors lager dan het bestand zoals geraamd in 2014 (250,6 kg/ha). Hoewel de grootste afname is te verklaren door de afwezigheid van karper is over de gehele linie het bestand geslonken. Het aandeel grote vissen is binnen de huidige raming beduidend minder. Mogelijk is dit het gevolg van de hinder die is ondervonden op een aantal zegentrajecten.

Ook het aantal vissen is ten opzichte van 2014 fors afgenomen van 4.085 tot 1.311 stuks/ha. Gezien dit gegeven is het goed mogelijk dat naast de moeilijke bevisbaarheid meerdere factoren een rol spelen in de lagere raming van het bestand. Zo kan de vissterfte als gevolg van het foutief openen van de zeesluis nabij Brugge (mond. med. passant 2019) een bijkomende verklaring zijn. Ook dit verklaart de forse afname niet geheel aangezien dat vooral van invloed is op het westelijk deel.

B) Afvissing in 2020

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) heeft in 2020 een bemonstering gedaan.

a) In Assenede (provincie Oost-Vlaanderen) werden volgende vissoorten gevangen : baars, blankvoorn, brasem, kolblei, paling en rietvoorn.

b) In Brugge (provincie West-Vlaanderen) werden volgende vissoorten gevangen : baars, blankvoorn, blauwbandgrondel, bot, Chinese wolhandkrab, dunlipharder, kolblei, paling, rode Amerikaanse rivierkreeft en snoekbaars.

Zie : de laatste Tabel hierna.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, december 2022

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny DE VROE in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Zuhail DEMIR :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2022-2023 , vraag nr. 108 van 21 oktober 2022 } .

Tabel 7.7. Soortensamenstelling in het Leopoldkanaal in 2014 en 2019.

Gilde	Vissoort	2014	2019
Eurytoop	Aal	x	x
	Alver	-	x
	Baars	x	x
	Blankvoorn	x	x
	Brasem	x	x
	Driedoomige stekelbaars	x	x
	Giebel	x	-
	Hybride	x	x
	Karper	x	x
	Kolblei	x	x
	Pos	x	x
	Snoek	x	x
	Snoekbaars	x	x
	Spiegelkarper	x	-
	Limnofiel	Bittervoorn	-
Bot		-	x
Rietvoorn		x	x
Tiendoomige stekelbaars		x	x
Vetje		x	x
Zeelt		x	x
Rheofiel	Winde	x	x
Exoot	Blauwband	x	x
Marien	Harder	x	-
	Totaal	20	20

Tabel 7.8. Verschil in het visbestand (kg/ha) bij de belangrijkste soorten tussen 2014 en 2019.

Soort	2014	2019
Baars	25,2	5,8
Blankvoorn	19,4	2,0
Brasem	25,8	9,2
Karper	105,2	0,0
Overig	75,0	5,0
Totaal	250,6	22,0

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
LEOPOLDKANAAL	104116/217900	in de bocht voor het pompgemaal	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse Kanalen	2020	baars	6.00	135.10
LEOPOLDKANAAL	104116/217900	in de bocht voor het pompgemaal	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse Kanalen	2020	blankvoorn	3.00	291.00
LEOPOLDKANAAL	104116/217900	in de bocht voor het pompgemaal	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse Kanalen	2020	brasem	1.00	330.00
LEOPOLDKANAAL	104116/217900	in de bocht voor het pompgemaal	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse Kanalen	2020	kolblei	3.00	196.00
LEOPOLDKANAAL	104116/217900	in de bocht voor het pompgemaal	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse Kanalen	2020	paling	14.00	3163.60
LEOPOLDKANAAL	104116/217900	in de bocht voor het pompgemaal	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse Kanalen	2020	rietvoorn	2.00	12.50
LEOPOLDKANAAL	70670/224410	stroomaf het zuiveringsstation	Brugge	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2020	baars	19.00	256.90
LEOPOLDKANAAL	70670/224410	stroomaf het zuiveringsstation	Brugge	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2020	blankvoorn	28.00	865.40
LEOPOLDKANAAL	70670/224410	stroomaf het zuiveringsstation	Brugge	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2020	blauwbandgrondel	2.00	6.90
LEOPOLDKANAAL	70670/224410	stroomaf het zuiveringsstation	Brugge	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2020	bot	2.00	14.10
LEOPOLDKANAAL	70670/224410	stroomaf het zuiveringsstation	Brugge	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2020	Chinese wolhandkrab	4.00	154.40
LEOPOLDKANAAL	70670/224410	stroomaf het zuiveringsstation	Brugge	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2020	dunlipharder	1.00	3.70
LEOPOLDKANAAL	70670/224410	stroomaf het zuiveringsstation	Brugge	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2020	kolblei	48.00	1448.50
LEOPOLDKANAAL	70670/224410	stroomaf het zuiveringsstation	Brugge	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2020	paling	75.00	22092.30
LEOPOLDKANAAL	70670/224410	stroomaf het zuiveringsstation	Brugge	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2020	rode Amerikaanse rivierkreeft	13.00	459.30
LEOPOLDKANAAL	70670/224410	stroomaf het zuiveringsstation	Brugge	West- Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2020	snoekbaars	18.00	104.80